

DOI : 10.33274/2079-4819-2024-81-2-15-28

JEL : G32, M21

УДК 658.15+330.37: 336

Ніколайчук О. А.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і
торгівлі ім. М. Туган-Барановського
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: nikolaichuk@donnuet.edu.ua

Липовецька Ю. М.,
магістр

e-mail: lipovetska_um@donnuet.edu.ua

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ

UDC 658.15+330.37: 336

Nikolaichuk O. A.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk
National University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine
e-mail: nikolaichuk@donnuet.edu.ua

Lypovetska Yu. M.,
Master's student

e-mail: lipovetska_um@donnuet.edu.ua

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ANALYSIS OF THE FINANCIAL CONDITION OF AN ENTERPRISE AND THE ASSESSMENT OF ITS FINANCIAL STRATEGY

***Мета.** Метою дослідження є аналіз та розвиток методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємства та формування його фінансової стратегії.*

***Методи.** Методами дослідження виступають діалектичний метод наукового пізнання, систематизація, узагальнення та декомпозиції (для аналізу методичних засад аналізу фінансового стану підприємства та формування його фінансової стратегії, обґрунтування алгоритму аналізу фінансового стану підприємства та оцінки його фінансової стратегії), абстрактно-логічний метод (для формулювання узагальнень та висновків), графічні й табличні методи (для візуалізації результатів дослідження).*

***Результати.** Проаналізовано методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства, визначено методи його оцінки. Встановлено, що основні відмінності між методиками полягають у глибині та охопленні аналізу. Проаналізовано методичні підходи до формування фінансової стратегії. У результаті аналізу теоретичних розробок науковців було запропоновано алгоритм аналізу фінансового стану підприємства та оцінки фінансової стратегії, який дозволяє комплексно провести аналіз фінансового стану підприємства з позицій оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища, аналізу операційних витрат, активів та пасивів, динаміки та структури балансу, аналізу сукупного доходу, оцінки ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, ідентифікувати поточну фінансову стратегії, що дозволить виявити наявні проблеми, ув'язати стратегічні та поточні управлінські завдання, більш обґрунтовано розробити відповідні управлінські рішення для усунення виявлених проблем та фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей.*

***Ключові слова:** фінансовий стан підприємства, аналіз фінансового стану підприємства, фінансова стратегія.*

Постановка проблеми. Воєнні дії, постійні обстріли й руйнування інфраструктури, особливо в промислових районах, створюють додатковий тиск на фінансову стійкість українських суб'єктів бізнесу. В таких умовах аналіз фінансового стану стає важливим інструментом для забезпечення стабільності бізнесу. Він допомагає оцінити можливості для продовження роботи, підрахувати збитки та спланувати напрями відновлення за допомогою оптимізації витрат і скорочення залежності від зовнішніх факторів ризику.

Крім того, нестабільність, спричинена економічною кризою та війною, змушує компанії ретельніше оцінювати ризики для свого фінансового стану. Курсові коливання, втрата активів через руйнування, обмежений доступ до сировини та робочої сили - все це вимагає більш регулярного та детального аналізу фінансових показників. Аналіз фінансового стану може допомогти визначити, коли необхідно терміново залучити додаткові фінансові ресурси або переглянути інвестиційні плани. Водночас він допомагає ставити більш реалістичні фінансові цілі, враховуючи можливість коливань через обстріли або обмежений доступ до ринків збуту.

Зі зміною економічних реалій, як для великого, так і для малого бізнесу стає все більш важливим аналізувати свій фінансовий стан. Дотримання цього процесу допоможе вчасно розробити оптимальну фінансову стратегію, вирішити фінансові проблеми, оптимізувати структуру капіталу, уникнути надмірної заборгованості та забезпечити фінансову незалежність. Таким чином, значення аналізу фінансового стану та оцінки фінансової стратегії полягає у можливості створити надійну систему управління, яка дозволить підтримувати стабільність і конкурентоспроможність підприємства в умовах сучасної економічної невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед дослідників, чий роботи значною мірою зосереджені на аналізі фінансового стану підприємств, варто виокремити таких науковців, як І. О. Бланк, Ю. Брігхем, Л. Гапенські, К. В. Ізмайлова, Т. Р. Карлін, В. В. Ковальов, Л. А. Лахтіонова,

О. М. Поддєрьогін, Г. В. Савицька, В. Т. Савчук, О. О. Терещенко та інших.

Питання процесу формування та реалізації фінансової стратегії розвитку підприємства висвітлено у працях багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як І. Бланк, В. Бутиріна, В. Верещаєва, А. Воробйов, А. Гриньов, М. Дорофєєв, Л. Наумова, В. Олюнин, М. Портер, І. Ткачук, І. Химич, О. Щербань, О. Ястремська та ін.

І. Бланк [1], І. Химич [2] займалися дослідженням сутності фінансової стратегії та її місця для фінансової стабільності підприємства, обґрунтували основні етапи процесу розроблення та формування фінансової стратегії підприємства.

О. Гончаренко дослідила теоретичні питання формування фінансової стратегії підприємства в сучасних умовах розвитку економіки, обґрунтувала її місце та значення у загальній стратегії підприємства з урахуванням особливостей прийняття управлінських рішень, узагальнила етапи формування фінансової стратегії [3].

В. Мартиненко вивчала теоретичне підґрунтя концепції визначення сутності фінансової стратегії підприємства [4].

Л. Завідна у [5-6] розвинула теоретичні засади, запропонувала комплексну матричну модель фінансової стратегії розвитку підприємства, яка передбачає динамічне управління розвитком його фінансового потенціалу з урахуванням результатів як фінансової, так і господарської діяльності підприємства.

Н. Хрущ, О. Корпан дослідили процеси формування фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємствами, встановили сутність та місце фінансової стратегії у стратегічному наборі підприємства, розробили організаційний механізм формування фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством, побудували загальну модель розробки і впровадження стратегії підприємства [7].

Однак мають місце суперечності між науковцями щодо методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємства, відсутня єдина визначена послідовність етапів розробки фінансової стратегії тощо.

Віддаючи належне науковому доробку вчених у цій проблематиці, потребують узагальнення та більш ґрунтовного наукового вивчення методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства та формування його фінансової стратегії.

Мета статті – аналіз та розвиток методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємства та формування його фінансової стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий стан підприємства необхідно систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу.

Як зазначає Н. Захарова, «традиційно у наукових джерелах виділяють методи, які у загальних рисах можна розподілити на: методи, засновані на аналізі балансу підприємства (горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, метод фінансових коефіцієнтів); евристичні методи, що засновані на неформальних, інтуїтивних підходах та узагальненні досвіду розв'язання аналогічних завдань та методи експертних оцінок; економіко-математичні методи» [8]. Існують різні методики аналізу фінансового стану підприємства, вони подані у таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнення наукових підходів щодо особливостей методики аналізу фінансового стану підприємства (складено за [9-12])

Автор	Сутність методики
Є. В. Мних і Н. В. Тарасенко [9]	«оцінка: тенденції розміщення додаткових джерел засобів у різні активи з метою відновлення сталості їхньої фінансової структури і розширення виробництва; узагальнених відомостей про зв'язки підприємства з постачальниками і споживачами продукції, банками, фінансовими ринками; вивчення відповідності між засобами і джерелами, раціональності їх розміщення та ефективності використання»
Р. В. Федорович, О. М. Загородна і В. М. Серединська [10]	«аналіз у розрізі таких напрямів: аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; аналіз активів підприємства; аналіз джерел фінансування активів підприємства; аналіз вартості капіталу; аналіз фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності підприємства; аналіз грошових потоків підприємства; аналіз потенційного банкрутства суб'єктів господарювання»
К. В. Ізмайлова [11]	«вбачає зміст і послідовність фінансового аналізу іншими, а саме: аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, аналіз рентабельності; аналіз собівартості продукції; аналіз складу і джерел утворення майна підприємства; аналіз фінансової стійкості підприємства; аналіз ліквідності балансу; комплексний аналіз і рейтингове оцінювання фінансового стану підприємства».
Л. А. Лахтіонова [12]	«акцентує увагу на загальній оцінці фінансового стану підприємства; аналізі фінансової стійкості; аналізі платоспроможності та ліквідності; аналізі грошових потоків; аналізі ефективності використання капіталу; аналізі кредитоспроможності підприємства; оцінці виробничо-фінансового левериджу; аналізі ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства; прогнозі фінансових показників діяльності підприємства; аналізі фінансового стану неплатоспроможних підприємств і запобіганню їхньому банкрутству; стратегічному аналізі фінансового ризику та шляхах його зниження».

Основні відмінності між методиками полягають у глибині та охопленні аналізу. Так, методики Є. Мниха і В. Тарасенко спрямовані на внутрішні аспекти управління

засобами, рентабельністю і діловою активністю, тоді як методика Л. Лахтіонової охоплює значно ширше коло питань, включаючи аналіз інвестиційної

привабливості та стратегічного фінансового ризику. Методика К. Ізмайлової передбачає рейтингову оцінку, що дає можливість порівнювати підприємства між собою, а підхід Р. Федоровича, О. Загородної та В. Серединської пропонує комплексний аналіз із фокусом на стійкість та потенційну загрозу банкрутства [18].

На рис. 1 представлено запропоновані Н. Захаровою методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства, що включають різні типи аналізу, цілі здійснення аналізу та методи його проведення.

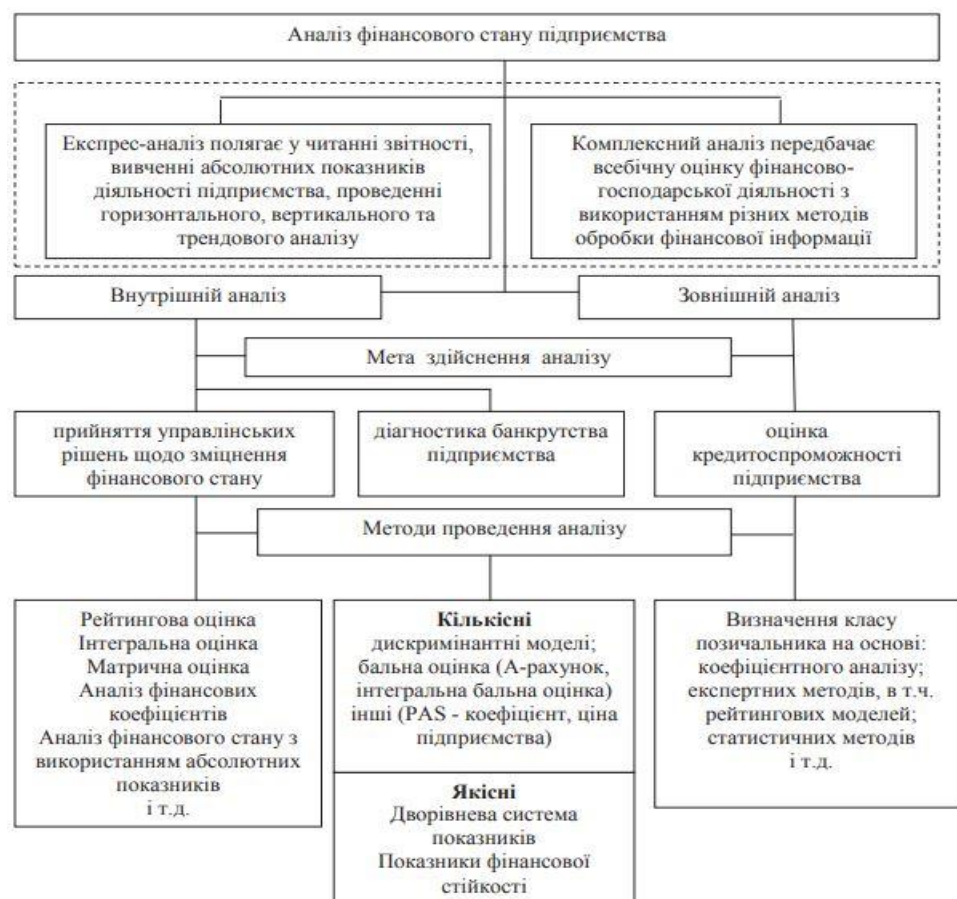

Рис. 1. Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства [8]

Виділяють два основних типи аналізу: внутрішній і зовнішній. Внутрішній аналіз включає експрес-аналіз, який базується на швидкому читанні фінансової звітності та вивченні абсолютних показників діяльності підприємства. Він передбачає також використання горизонтального, вертикального та трендового аналізів для оцінки динаміки показників. Зовнішній аналіз, у свою чергу, орієнтований на комплексну оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства з використанням різних методів обробки фінансової інформації, що дає змогу зробити більш об'єктивні висновки [18].

Мета здійснення аналізу фінансового стану може варіюватися залежно від завдань підприємства. Однією з основних цілей є прийняття управлінських рішень для зміцнення фінансового стану підприємства. Також важливими цілями є діагностика банкрутства, яка дозволяє вчасно виявити ризики неплатоспроможності, та оцінка кредитоспроможності підприємства, що допомагає визначити його здатність обслуговувати борги [18].

Для досягнення поставлених цілей застосовуються різні методи аналізу, які можна розділити на кількісні, якісні та методи визначення класу позичальника.

Кількісні методи включають використання дискримінантних моделей для прогнозування банкрутства, бальну оцінку (А-рахунок) і PAS-коефіцієнти, які дозволяють визначити фінансовий стан за інтегральними показниками. Якісні методи, натомість, базуються на дворівневій системі показників і спрямовані на оцінку фінансової стійкості підприємства. Метод визначення класу позичальника використовує коефіцієнтний аналіз та експертні методи, включаючи рейтингові та статистичні підходи, що дозволяє класифікувати підприємство за рівнем ризику [18].

Центральна Спілка Споживчих Товариств України зазначає: «основними ознаками фінансової стабільності підприємства є фінансова стійкість, рентабельність, платоспроможність, кредитоспроможність, ліквідність і ділова активність» [13]. Тому показники аналізу фінансової стратегії підприємства розрізняють у розрізі різних напрямків: показники ліквідності і платоспроможності, показники фінансової стійкості, показники ділової активності, показники рентабельності [18].

Кожна група дозволяє оцінити конкретні характеристики фінансового стану та ефективність управління ресурсами. Показники ліквідності та платоспроможності визначають здатність підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Показники фінансової стійкості відображають стабільність і автономність підприємства у фінансовому плані. Показники ділової активності характеризують ефективність використання ресурсів підприємства та його оборотних активів. Показники рентабельності відображають здатність підприємства генерувати прибуток від своєї діяльності [18].

Результати аналізу фінансового стану підприємства дозволяють визначити необхідність реорганізації поточної фінансової стратегії підприємства. Ця реорганізація передбачає розробку, формування та реалізацію фінансової стратегії підприємства. Розробка передбачає вибір стратегії або групи стратегій з можливих альтернативних варіантів.

Зв'язок фінансового стану підприємства та фінансової стратегії продемонстрований на рис. 2.

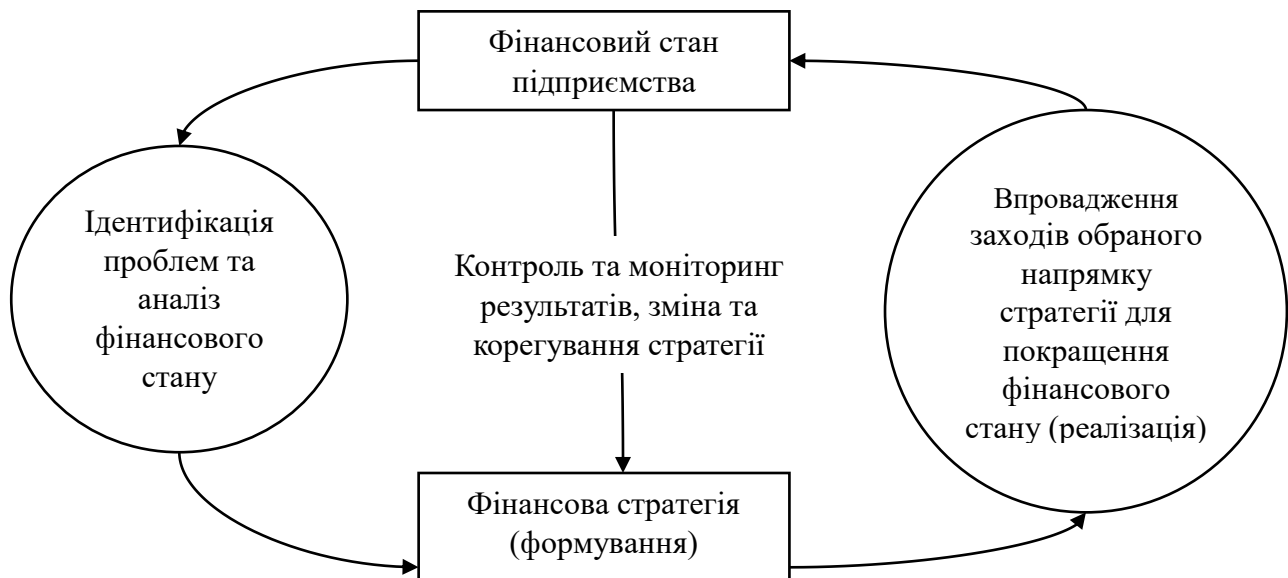

Рис. 2. Зв'язок між фінансовим станом підприємства та його фінансовою стратегією (складено авторами)

Таким чином, фінансовий стан є основою для формування фінансової стратегії, а фінансова стратегія, у свою чергу, спрямована на підтримку або покращення фінансового стану підприємства. Цей зв'язок є циклічним і безперервним: зміни у фінансовому стані призводять до коригування фінансової стратегії, а реалізація стратегії впливає на подальший фінансовий стан. В залежності від фінансового стану, підприємство обирає різні інструменти та підходи для формування та реалізації своєї фінансової стратегії. Фінансова стратегія не є статичною, вона повинна постійно адаптуватися до змін у фінансовому стані підприємства [18].

На думку І. Бланка, при розробці фінансової стратегії можна виділити такі етапи:

1) визначення періоду формування стратегії на основі періоду, прийнятого для формування корпоративної стратегії, по відношенню до якої фінансова стратегія носить підлеглий характер (3 - 5 років);

2) дослідження факторів зовнішнього фінансового середовища (економіко-правових умов фінансової діяльності підприємства та можливого їх зміни, кон'юнктури фінансового ринку в цілому та окремих його сегментів);

3) оцінка сильних і слабких сторін підприємства, що визначають особливості його фінансової діяльності, в першу чергу, достатності потенціалу для реалізації інвестиційних можливостей;

4) комплексна оцінка стратегічної фінансової позиції підприємства;

5) формування стратегічних цілей фінансової діяльності: головних і деталізованих;

6) розробка цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності;

7) прийняття основних стратегічних фінансових рішень, виходячи з цілей і цільових стратегічних нормативів, результатом є портфель альтернатив стратегічних підходів;

8) оцінка розробленої фінансової стратегії по системі спеціальних економічних і позакоекономічних критеріїв;

9) забезпечення реалізації фінансової стратегії і організація контролю реалізації [1].

Етапи розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства за О. Гончаренко [3] подано у вигляді відповідної схеми на рис. 3.

Перший етап полягає у визначенні головної мети фінансової стратегії підприємства, що дозволяє встановити кінцевий результат, до якого необхідно прагнути. Другий етап передбачає визначення періоду реалізації фінансової стратегії, що забезпечує часові рамки для досягнення поставлених цілей. Наступні етапи стосуються аналізу зовнішнього та внутрішнього фінансового середовища, що дозволяє ідентифікувати фактори, які можуть впливати на діяльність підприємства, і вжити заходів для нейтралізації негативного впливу [18].

На п'ятому етапі здійснюється комплексна оцінка фінансової позиції підприємства, що є основою для подальшого планування. Після цього визначаються необхідні інструменти для реалізації фінансової стратегії. Восьмий та дев'ятий етапи спрямовані на формування цільових завдань і нормативів, що конкретизує напрямок діяльності підприємства у фінансовій сфері [18].

Подальші етапи зосереджені на прийнятті основних фінансових рішень та розробці можливих варіантів стратегії. На етапах 12-13 здійснюється оцінка та вибір оптимального варіанту, а також детальна розробка обраної стратегії. Завершальні етапи включають оформлення, затвердження фінансової стратегії у вигляді документа та організацію контролю за її виконанням, що гарантує ефективність реалізації стратегії [3].

О. Гончаренко зазначає, що ефективність фінансової стратегії досягається за умови:

– відповідності розробленої фінансової стратегії загальній стратегії підприємства – ступеню узгодженості цілей, напрямків і етапів реалізації цих стратегій;

– узгодженості фінансової стратегії підприємства з прогнозованими змінами у зовнішньому підприємницькому середовищі;

Рис. 3. Етапи розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства (складено авторами на основі [3])

— реалізації розробленої підприємством фінансової стратегії щодо формування власних і залучених зовнішніх фінансових ресурсів тощо.

А. Семенов зазначає: «При виборі фінансової стратегії доцільно використовувати матрицю фінансових стратегій, яка дозволяє винести вирок перспективного напрямку зміни фінансово-господарського стану підприємства на основі розрахованих вищезгаданих величин» [14].

Ю. Нікольчук, О. Лопатовська вважають, що процес розроблення фінансової стратегії підприємства містить кілька етапів: 1. Визначення загального періоду формування фінансової стратегії. 2. Формування стратегічних цілей та завдань

стратегії. 3. Конкретизація розробленої стратегії за періодами її реалізації. 4. Розроблення фінансової політики за напрямками фінансової діяльності. 5. Оцінювання ефективності розроблення стратегії за параметрами. 6. Контроль та координація фінансової стратегії [15].

Хрущ Н., Корпан О. підкреслюють, що процес формування фінансової стратегії підприємства здійснюється поетапно [7]. Етапи формування фінансової стратегії підприємства є основою організаційної моделі формування фінансової стратегії підприємства, де у межах виділених блоків зазначено основні етапи процесу формування фінансової стратегії підприємства:

Блок 1. Визначення ключових елементів фінансової стратегії підприємства;

Блок 2. Діагностування та оцінка стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства.

Блок 3. Розробка, вибір та оцінювання складових фінансової стратегії підприємства;

Блок 4. Реалізація та контроль (моніторинг) виконання розробленої фінансової стратегії підприємства.

Ключовими елементами процесу розробки фінансової стратегії є: визначити основні цілі (місію); створення системи цілей для визначення фінансових аспектів усіх видів господарської діяльності; визначити терміни реалізації, від яких залежать основні елементи стратегії; проаналізувати фактори зовнішнього середовища, які визначають майбутні стратегічні цілі та зміст.

У процесі діагностики та оцінки стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства проводиться наступна робота: аналізувати та оцінювати фінансовий стан підприємства з метою виявлення стану підприємства та визначення особливостей його розвитку; аналіз факторів внутрішнього фінансового середовища для визначення впливу їх спрямованості на кінцеві результати діяльності підприємства; комплексний аналіз та діагностика внутрішнього фінансового потенціалу для визначення його рівня та забезпечення стратегічних можливостей фінансового розвитку.

Особливе значення надається процесу розробки, вибору та оцінювання ключових елементів фінансової стратегії підприємства, включаючи такі аспекти: створення і проєктування множинних варіантів фінансової стратегії; формування та обґрунтування системи критеріїв для вибору найкращої стратегії, що дозволяє науково підходити до ухвалення базового рішення; оцінка та визначення оптимального варіанту стратегії з урахуванням його привабливості; уточнення і розробка складових фінансової політики підприємства в межах конкретних напрямів його фінансової діяльності, таких

як податкова, амортизаційна, дивідендна, емісійна політика; обґрунтуванню та розробці системи заходів для реалізації фінансової стратегії, що передбачатиме створення детального та послідовного плану дій у межах різних напрямів діяльності підприємства на визначений часовий період, спрямованих на досягнення цільових фінансових показників компанії [7].

У процесі впровадження та контролю реалізації фінансової стратегії виконуються такі дії:

- провадження розробленої стратегії, яка включає взаємодію підприємства із зовнішніми контрагентами.

- постійний моніторинг виконання стратегії, що здійснюється через контроль та аналіз отриманих результатів. Це дозволяє визначити ступінь досягнення фактичних проміжних і кінцевих результатів порівняно з запланованими показниками, а також оперативно вносити корективи у фінансову стратегію підприємства;

- оцінювання якості фінансової стратегії на основі аналізу кількісних і якісних показників. Такий підхід забезпечує глибоке охоплення результатів та процесу фінансової діяльності підприємства, що дає можливість за потреби коригувати окремі елементи стратегії [7].

Л.Завідна виокремлює «комплексну матричну модель фінансової стратегії розвитку підприємства». Дана модель ґрунтується на розрахунку отриманих результатів (табл. 2): господарської діяльності (РГД), фінансової діяльності (РФД) та фінансово-господарської діяльності (РФГД). Відповідно до побудови моделі автором запропоновано декомпозицію факторів коефіцієнта рентабельності власного капіталу (ROE) на три компонента: рентабельність активів (ROA) (рентабельність продажів продукції (послуг) (ROS) $\times$ коефіцієнт оборотності активів (KOA)) та коефіцієнт фінансової залежності (DFL), з метою визначення впливу кожного з них [5-6, 16].

Таблиця 2

Методика розрахунку показників матриці фінансової стратегії (складено авторами за [5-6])

Показник	Методика розрахунку
Результат господарської діяльності (РГД)	$РГД = БР - \Delta ФЕП - \Delta ОЗ + ІД$ БР – бруто-результат від експлуатації інвестицій; $\Delta ФЕП$ – зміна фінансово-експлуатаційних потреб; $\Delta ОФ$ – зміна первісної вартості основних засобів за звітний період; ІД – інші доходи.
Результат фінансової діяльності (РФД)	$РФД = \Delta ПК - Вф - ПП - Д + Дук - Вук - ФІд + Дф$ $\Delta ПК$ – зміна позикового капіталу за звітний період; Вф – фінансові витрати; ПП – податок на прибуток від звичайної діяльності; Д – виплачені дивіденди; Дук – дохід від участі в капіталі; Вук – втрати від участі в капіталі та інші витрати; ФІд – довгострокові фінансові інвестиції; Дф – інші фінансові доходи.
Результат фінансово-господарської діяльності (РФГД)	$РФГД = РГД + РФД$ РГД – результат господарської діяльності РФД – результат фінансової діяльності

Далі за допомогою матриці (рис. 4) можна ідентифікувати фінансову стратегію підприємства.

Стадія фінансового розвитку	Гальмування	Стабілізація	Прискорення
	$РФД < 0$	$РФД \approx 0$	$РФД > 0$
Повільне $РГД > 0$	«Батько сімейства» $РФГД \approx 0$ 1	«Рантьє» $РФГД > 0$ 4	«Холдинг» $РФГД > 0$ 6
Оптимальне $РГД \approx 0$	«Епізодичний дефіцит» $РФГД < 0$ 7	«Стиійка рівновага» $РФГД \approx 0$ 2	«Атака» $РФГД > 0$ 5
Форсоване $РГД < 0$	«Криза» $РФГД < 0$ 9	«Дилема» $РФГД < 0$ 8	«Хитка рівновага» $РФГД \approx 0$ 3
Стадія фінансового розвитку	Гальмування	Стабілізація	Прискорення
	$ROA < 0$	$ROA \approx 0$	$ROA \geq 0,1$
$DFL > 1$	«Кризовий стан» $ROE \approx 0$ 10	«Середній стан» $ROE > 0$ 13	«Стиійкий стан» $ROE > 0$ 15
$\Delta DFL \approx 0$	«Посткризовий стан» $ROE < 0$ 16	«Порушення рівноваги» $ROE \approx 0$ 11	«Стабілізаційний рівень» $ROE > 0$ 14
$DFL \leq 1$	«Критичний стан» $ROE < 0$ 18	«Нестіійкий стан» $ROE < 0$ 17	«Допустимий стан» $ROE \approx 0$ 12

Рис. 4. Комбінована матрична модель фінансової стратегії підприємства (складено авторами за [5-6])

Запропонована комплексна матрична модель фінансової стратегії розвитку підприємства дозволяє більш точно

визначати стадії фінансового розвитку підприємства та, як наслідок, більш ефективно генерувати прибуток, приймати

науково зважені рішення щодо реінвестування, збільшувати масштаби своєї діяльності, а також швидко оцінити ступінь впливу різних чинників на формування ключового фактору в оцінці вартості підприємства (бізнесу) і її привабливості для стейкхолдерів у галузі – показника рентабельності власного капіталу [5].

М.Пантелєєв., Д.Григор'єв зазначають, що «ефективність фінансової стратегії визначається: ступенем її погодженості з корпоративною та конкурентними стратегіями; ступенем виконання її стратегічних показників, гнучкості та адаптивності змінам зовнішнього середовища; припустимості та оптимізації рівня фінансових ризиків, внутрішньої збалансованості показників фінансової стратегії, та її результативності» [17].

В.Мартиненко вважає, що заключним етапом при формуванні фінансової стратегії є результат діяльності підприємства. Він розглядається як підсумок стратегічних цілей, поведінки підприємства в мінливих умовах ринкового середовища, вміння і ефективного використання інструментів і методів впровадження стратегії [4].

На основі проведеного аналізу наукової літератури [1-17] пропонується такий алгоритм аналізу фінансового стану підприємства та оцінки його фінансової стратегії (рис. 5).

Таким чином, згідно пропонованого алгоритму для аналізу фінансового стану проводиться:

аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовища для визначення впливу їх спрямованості на кінцеві результати діяльності підприємства;

діагностика та оцінка стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства за допомогою комплексного аналізу фінансового потенціалу підприємства, включаючи аналіз операційних витрат, активів та пасивів, динаміки та структури балансу, аналіз сукупного доходу, оцінку ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності тощо.

Ідентифікацію поточної фінансової стратегії підприємства з врахуванням результатів діагностики фінансового стану підприємства запропоновано здійснювати із застосуванням комбінованої матричної моделі фінансової стратегії підприємства, що є інструментом обґрунтування управлінських рішень з фінансового розвитку.

Таким чином, пропонована методика аналізу фінансового стану підприємства та оцінки фінансової стратегії дозволяє комплексно провести аналіз фінансового стану підприємства з позицій оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища, аналізу операційних витрат, активів та пасивів, динаміки та структури балансу, аналізу сукупного доходу, оцінки ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, ідентифікувати поточну фінансову стратегії, що дозволить виявити наявні проблеми, ув'язати стратегічні та поточні управлінські завдання, більш обґрунтовано розробити відповідні управлінські рішення для усунення виявлених проблем та фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей [18].

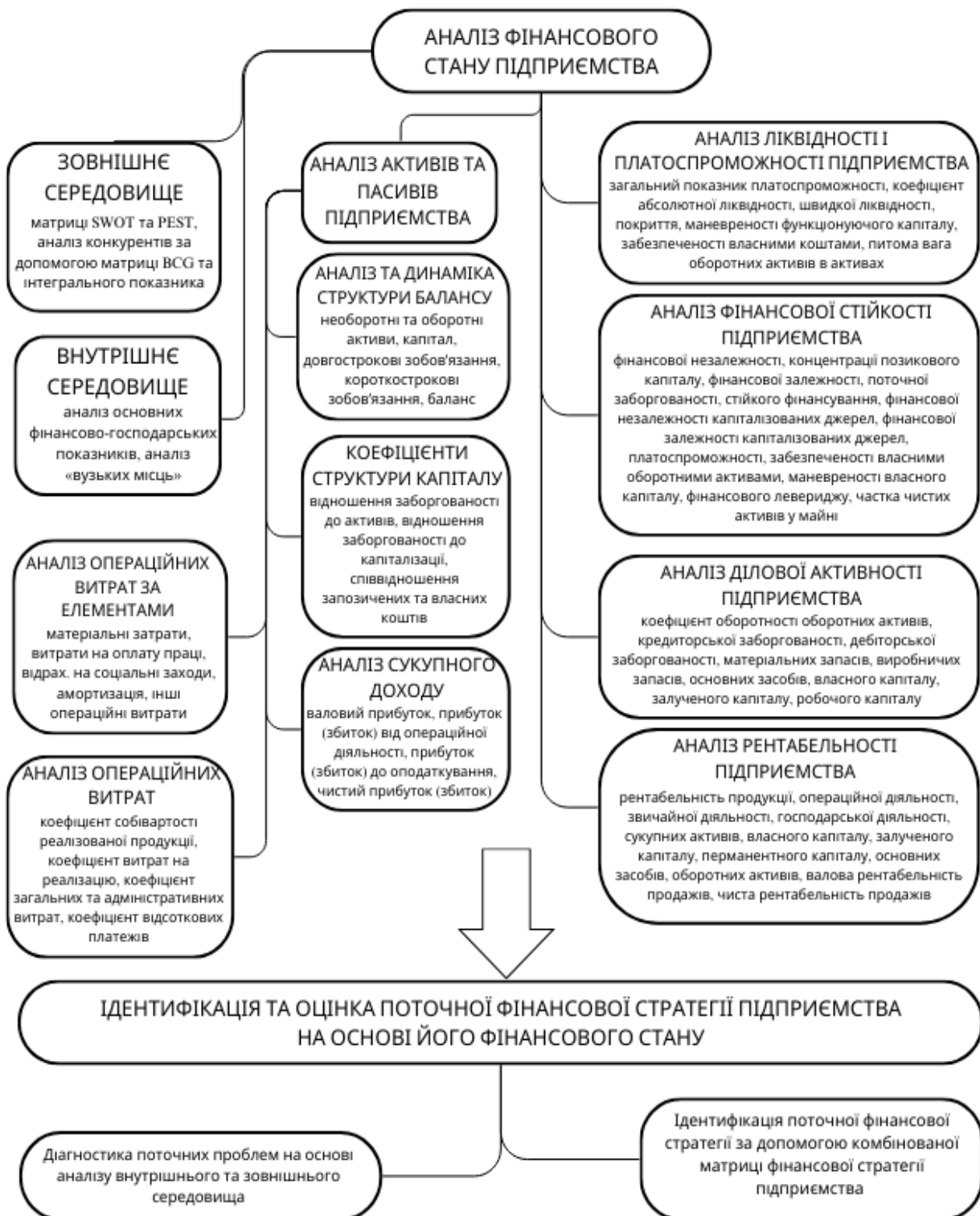

Рис. 5. Алгоритм аналізу фінансового стану підприємства та оцінки фінансової стратегії (складено авторами на основі [39-43, 51, 54])

Висновки. Отже, узагальнюючи результати дослідження можна визначити наявність різноманітних наукових підходів до аналізу фінансового стану підприємства, основні відмінності між методиками полягають у глибині та охопленні аналізу.

Результати аналізу фінансового стану підприємства дозволяють визначити необхідність реорганізації поточної фінансової стратегії підприємства.

Проаналізовано методичні підходи до формування фінансової стратегії. У

результаті аналізу теоретичних розробок науковців було запропоновано алгоритм аналізу фінансового стану підприємства та оцінки фінансової стратегії, який дозволяє комплексно провести аналіз фінансового стану підприємства з позицій оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища, аналізу операційних витрат, активів та пасивів, динаміки та структури балансу, аналізу сукупного доходу, оцінки ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, ідентифікувати поточну фінансову стратегії, що дозволить виявити наявні проблеми, ув'язати стратегічні та поточні управлінські

завдання, більш обґрунтовано розробити відповідні управлінські рішення для усунення виявлених проблем та фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є удосконалення теоретико-методичних підходів щодо оцінки фінансового стану та дієвості фінансової стратегії в умовах цифрової економіки, розроблення та вжиття адекватних сучасним умовам заходів покращення фінансового стану вітчизняних підприємств.

Список літератури

1. Бланк І. О. Фінансова стратегія підприємства: [монографія]. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 147 с.
2. Химич І. Фінансова стратегія як елемент фінансової стабільності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 4. С. 158—164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2013_4_25
3. Гончаренко О. М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2015. Вип. 1. №56. С. 35-40.
4. Мартиненко В. П. Концептуальні аспекти фінансової стратегії підприємства. *«Економічний вісник НТУУ Київський політехнічний інститут»*. 2021. №19. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.230068>
5. Завідна Л. Д. Модель фінансової стратегії розвитку підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50(2). С. 13-18. URL: http://www.bses.in.ua/journals/2020/50_2_2020/4.pdf
6. Завідна Л. Д. Моделювання фінансової стратегії підприємства готельного господарства. *Проблеми економіки*. 2018. №2. С. 206-213.
7. Хрущ Н., Корпан О. Фінансова стратегія в системі корпоративного управління підприємствами. 2013. № 3. *Вісник ХДУ. Серія Економічні науки*. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/569>
8. Захарова Н. Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2013. №2(22), Т. 3. С. 128-133
9. Мних Є. В. Економічний аналіз: Підручник. 2-ге вид. Київ: ЦНЛ, 2005. 472 с.
10. Федорович Р. В., Загородна О. М., Серединська В. М. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТАНГ, 2001. 149 с.
11. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 152 с.
12. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. Київ: КНЕУ, 2001. 387 с.
13. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>
14. Семенов А. Г. Матриця фінансових стратегій. *Вісник економічної науки України*. 2008. № 2(14). С. 139-146.
15. Нікольчук Ю., Лопатовська О. Фінансова стратегія у системі фінансового менеджменту підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6, Том 1. С.44-49.

- URL: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-7](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-7).
16. CFI Team. DuPont Analysis. Corporate Finance Institute. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/accounting/dupont-analysis/>
 17. Пантелєєв М. С., Григор'єв Д. С. Визначення ефективності фінансової стратегії. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*. 2018. С. 227.
 18. Липовецька Ю. М. Моніторинг фінансового стану підприємства і розробка фінансової стратегії. URL: <http://elibrarysw.donnue.edu.ua/id/eprint/669/>
1/2024_KR_Lypovecka_NIIRGBT.docx
- ### References
1. Blank, I. O., Sytnyk, H. V., Korolova-Kazanska, O. V. & Hanechko, I. H. (2009). *Finansova stratehiia pidpriemstva: monohrafiia* [Financial strategy of the enterprise: monograph]. Kyiv, Kyiv National University of Trade and Economics Publ., 147 p.
 2. Khymych, I. (2013). *Finansova stratehiia yak element finansovoi stabilnosti pidpriemstva* [Financial strategy as an element of financial stability of an enterprise.]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk* [Galician Economic Bulletin], no. 4, pp. 158—164. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2013_4_25.
 3. Honcharenko, O. M. (2015). *Finansova stratehiia: teoretychni pytannia rozrobky ta realizatsii* [Financial strategy: theoretical issues of development and implementation]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. nauk. prats* [Bulletin of socio-economic research: collection of scientific works.] Odesa, Odesa National Economic University], issue 1, no. 56, pp. 35-40.
 4. Martynenko, V. P. (2021). *Kontseptualni aspekty finansovoi stratehii pidpriemstva* [Conceptual aspects of the financial strategy of the enterprise.]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU Kyivskiy politekhnichnyi instytut* [Economic Bulletin of NTUU "Kyiv Polytechnic Institute"], no. 19. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.230068>.
 5. Zavidna, L. D. (2020). *Model finansovoi stratehii rozvytku pidpriemstva* [Model of financial strategy of enterprise development.]. *Prychornomorski ekonomichni studii* [Black Sea Economic Studies], issue 50(2), pp. 13-18. Available at: http://www.bsos.in.ua/journals/2020/50_2_2020/4.pdf
 6. Zavidna, L. D. (2018). *Modeliuvannia finansovoi stratehii pidpriemstva hotelnoho hospodarstva* [Modeling the financial strategy of a hotel enterprise]. *Problemy ekonomiky* [Problems of economy], no. 2, pp. 206-213.
 7. Khrushch, N. & Korpan, O. (2013). *Finansova stratehiia v systemi korporatyvnoho upravlinnia pidpriemstvamy* [Financial strategy in the system of corporate management of enterprises]. *Visnyk KhDU. Seriya Ekonomichni nauky* [Bulletin of KhSU. Series Economic Sciences], no. 3. Available at: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/569>.
 8. Zakharova, N. Yu. (2013). *Metodychni pidkhody shchodo otsinky finansovoho stanu pidpriemstva* [Methodological approaches to assessing the financial condition of an enterprise]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)* [Collection of scientific works of Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (economic sciences)], no. 2(22), V. 3, pp. 128-133.
 9. Mnykh, Ye. V. (2005). *Ekonomichnyi Analiz: Pidruchnyk* [Economic analysis: manual]. Kyiv, Educational Literature Center Publ., 472 p.
 10. Fedorovych, R. V., Zahorodna, O. M. & Seredynska, V. M. (2001). *Finansovyi Analiz: Navchalno-metodychnyi posibnyk* [Financial analysis: Educational and

- methodological manual]. Ternopil, TANH Publ., 149 p.
11. Izmailova, K. V. (2000). *Finansovyi Analiz: Navch. posibnyk* [Financial analysis: manual]. Kyiv, MAUP Publ., 152 p.
 12. Lakhtionova, L. A. (2001). *Finansovyi analiz subiektiv hospodariuvannia: Monografia* [Financial analysis of business entities: monograph]. Kyiv, KNEU Publ., 387 p.
 13. Official webportal of the Parliament of Ukraine. *Metodychni rekomendatsii z analizu i otsinky finansovoho stanu pidpriemstv* [Methodological recommendations for the analysis and assessment of the financial condition of enterprises]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>.
 14. Semenov, A. H. (2008). *Matrytsia finansovykh stratehii* [Financial strategies matrix]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy* [Bulletin of Economic Science of Ukraine], no. 2(14), pp. 139-146.
 15. Nikolchuk, Yu. & Lopatovska, O. (2022). *Finansova stratehiia u systemi finansovoho menedzhmentu pidpriemstva* [Financial strategy in the system of financial management of the enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu* [Bulletin of Khmelnytsky National University], no. 6, issue 1, pp.44-49. Available at: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-7](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-7).
 16. CFI Team. DuPont Analysis. Corporate Finance Institute. Available at: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/accounting/dupont-analysis>.
 17. Panteliev, M. S. & Hryhoriev, D. S. (2018). *Vyznachennia efektyvnosti finansovoi stratehii* [Determining the effectiveness of a financial strategy]. *Informatsiini tekhnolohii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia* [Information technologies: science, engineering, technology, education, health]. p. 227.

Objective. The objective of the study is to generalize and develop methodological approaches to the analysis of the financial condition of an enterprise and the development of its financial strategy.

Methods. The research methods are the dialectical method of scientific knowledge, systematization, generalization and decomposition (for the analysis of the methodological principles of the analysis of the financial condition of an enterprise and the development of its financial strategy, substantiation of the algorithm for the analysis of the financial condition of an enterprise and the assessment of its financial strategy), the abstract-logical method (for the formulation of generalizations and conclusions), graphical and tabular methods (for the visualization of the research results).

Results. Methodological approaches to the analysis of the financial condition of an enterprise are analyzed, methods for its assessment are determined. It is established that the main differences between the methods lie in the depth and coverage of the analysis. Methodological approaches to the development of a financial strategy are analyzed. As a result of the analysis of the theoretical researches of scientists, an algorithm for analyzing the financial condition of an enterprise and assessing the financial strategy is proposed, which allows for a comprehensive analysis of the financial condition of an enterprise from the standpoint of assessing the external and internal environment, analyzing operating expenses, assets and liabilities, dynamics and structure of the balance sheet, analyzing total income, assessing liquidity and solvency, financial stability, business activity, profitability, identifying the current financial strategy, which will allow to identify existing problems, linking strategic and current management tasks, and more reasonably developing appropriate management solutions to eliminate the identified problems and financial development of enterprises, taking into account their strategic capabilities.

Key words: financial condition of the enterprise, analysis of the financial condition of the enterprise, financial strategy.

Надійшла до редакції 29.11.2024